

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА НАУЧНОТО ЖУРИ

С Т А Н О В И Щ Е

от

Проф. д-р Поля Голева

Относно защитата на дисертационен труд за придобиване на научна степен “доктор на юридическите науки” на тема “ГЕРМАНСКОТО НАСЛЕДСТВЕНО ПРАВО КАТО ПРИЛОЖИМО ПРАВО КЪМ НАСЛЕДЯВАНЕТО НА ВЕЩНИ ПРАВА ВЪРХУ НЕДВИЖИМИ ИМОТИ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ”, разработен от проф. д-р Екатерина Илиева Матеева, ЮФ на СУ “Св. Кл. Охридски”

Уважаеми членове на научното жури,
Уважаеми колеги,

Назначена съм със заповед №РД38-286/27.06.2012 г. за член на научното жури относно дисертацията на проф. д-р Екатерина Матеева за придобиване на научната степен “доктор на юридическите науки”.

Основният предмет на научната разработка е германското наследствено право като приложимо право по силата на разпоредбата на чл. 89, ал. 3 КМЧП, където се признава ограничената автономия на волята на наследодателя, като му се позволява да избере в завещанието си своето отечествено

право като приложимо право към наследяване на имуществото му в цялост. *Lex patriae* се явява в качеството си на *lex voluntatis*. Германското наследствено право се прилага от български съд по дела, свързани с наследяване на вещни права върху обекти в България в два случая: Първо, при наследяване на движими вещи, намиращи се на територията на България, когато германски гражданин е с обичайно местопребиваване в Германия към момента на своята смърт и второ, при наследяване на вещни права върху недвижими имоти в България, ако наследодателят – германски гражданин е избрал в завещание да подчини наследяването на имуществото си в неговата цялост на германското право в качеството му на право на държавата, чийто гражданин е бил към момента на избора. Германското право определя момента и мястото на откриване на наследството, кръга и реда на наследниците и т.н. Но прилагането на германското право започва да поставя пред съдебната практика въпроса относно зачитането от български съд на типични за германското право, но чужди за нашата правна система разпоредби *mortis causa*, като напр. института на *Vor – und Nacherbfolge*, съвместните и взаимни завещания на съпрузи, лишаване на необходим наследник от запазената му част чрез *negatives Testament*, дарения с оглед на смърт и т.н. Затова авторката се насочва и съсредоточава вниманието си към изследвания на основни положения на германското наследствено право, които са от значение за наследяването на недвижими имоти на наследодателя, които се намират на територията на България. Изборът на приложимото наследствено право не трябва обаче да засяга запазената част на наследниците, определени от обективно приложимото към наследяването право по смисъла на чл. 89, ал. 1 и 2 КМЧП. Изследвано е и доколко институтите на германското наследствено право са съвместими с българския обществен ред.

На първо четене у читателя възниква въпросът защо трябва да се изследва германското наследствено право, каква е

неговата специфика спрямо наследствените права на всички други държави в света, които хипотетично съгласно чл. 89, ал. 1 и 2 КМЧП биха могли да бъдат приложими права. Дали причината са многобройните случаи, масовостта на наследяване на германски граждани или това са спецификите и отликите на германското национално право. Оказва се, че е имало един случай в практиката, по който авторката е работила и той е бил свързан с германското наследствено право. След като читателят се запознае със съдържанието на работата обаче, той установява, че тя излиза извън пределите на заглавието. Още във въведението се прави значителен сравнителноправен анализ на националните разпоредби на държави от различни правни кръгове (романски, германски, англо-американски, скандинавски, на държавите на шериата, държавите от далечния изток относно кръга на наследниците по закон, реда за призоваване към наследяване, размер на наследствените квоти, наследственоправно положение на преживелия съпруг, наследяване от държавата. Цялата ценна и всеобхватна информация е представена в светлината на най-новите данни от проучвания на тези права, извършени по възлагане на Европейската комисия относно миграцията и трансграничните наследявания.

Трудът е актуален, като се има предвид увеличаването на числеността и наследствените правоприемства с международен елемент. И може би авторката поставя началото на това изследване, което според мене трябва да продължи с наследственоправните уредби на останалите над 200 държави в света, които потенциално биха могли да бъдат приложими, подобно на германското наследствено право.

Темата изследва въпрос, който досега не е поставян в правната литература. До момента в българската литература няма цялостно и систематично сравнителноправно изследване, посветено на германското наследствено право, а това е

необходимо предвид случаите, които в бъдеще могат да възникнат пред нашата правораздавателна система. Новостта на темата и липсата на цялостно изследване е съществен принос на авторката за развитието на международното частно право.

Приносът на дисертационния труд е изясняването на наследяването на вещи права върху недвижими имоти, намиращи се в България, когато наследодателят е германски гражданин и същият се е възползвал от предоставената му от чл. 89, ал. 3 КМЧП ограничена автономия на волята да избере във формата на завещание подчиняване на наследяването на неговото имущество в цялост на правото на Германия, чийто гражданин е към момента на избора.

На следващо място следва да се изтъкне, че книгата е написана в светлината на проекта за регламент на Европейския парламент и на Съвета относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения и автентични актове в областта на наследяването и за създаването на Европейско удостоверение за наследство.

Друг приносен момент е присъствието на сравнителноправния подход в изследването – анализирани са институти на германското наследствено право и са съпоставени с техни аналози в българското наследствено право и в законодателствата на други държави-членки. Особено важен е приносът за българската съдебна практика, която ще получи точна и пълна представа за тълкуването и прилагането на разпоредбите на германското наследствено право.

Г-жа Матеева показва с тази работа, че няма малки и големи теми в науката, че от един на пръв поглед проблем с ограничено приложно поле, с казуистичен обхват и наличие на законово разрешение, чрез прилагане на поредица от

различни научни подходи може да се разгърне една значителна, многостранна научна работа, която съставлява съществен принос за развитието на българската правна наука.

В заключение смятам, че настоящият труд допринася значително за по-нататъшното обогатяване на познанията ни по германското наследствено право, както и по наследственоправните уредби на другите държави-членки, а така също и по европейското наследствено право. Цялостната научно-изследователска работа на проф. Матеева е ориентирана към последните новости и постижения на съвременното наследствено право. Нейният труд отговаря на всички критерии за придобиване на научната степен “доктор на юридическите науки” съгласно Закона за развитието на академичния състав в Република България.

С уважение:

(П. Голева)